

Informatie Studiedag Zorg en Welzijn 2025

Studiedag 'Knuffel in de zorg' – 28 oktober 2025

Tijdens deze studiedag staat het thema *intimiteit en seksualiteit in de zorg* centraal – een onderwerp dat dichtbij komt en in de praktijk vaak wordt vermeden. In de samenleving zijn allerlei vormen van seksualiteit normaal. In de zorg is het vaak een ingewikkelde vraag om hier op de juiste manier mee om te gaan. Deze studiedag richt zich op intimiteit en seksualiteit in Bijbels licht. Hoe ga je hierin als zorgmedewerker met je cliënten zorgvuldig mee om?

De hoofdlezing tijdens de studiedag wordt verzorgd door E.J. Verbruggen. Deze zal gaan over: 'Integer zorgverlenen rond intimiteit'. Deze biedt een positieve en Bijbels gefundeerde benadering van seksualiteit, met aandacht voor integer en respectvol zorg verlenen rondom dit thema. In het programma is ruimte voor bezinning en ontmoeting.

In verschillende workshoprondes wordt er dieper ingegaan op verschillende aspecten van het thema.

Programma

13.30 uur: Inloop met koffie/thee

14.00 uur: Opening door Gerda de Pater, voorzitter RMU sector Gezondheidszorg & Welzijn

14.15 uur: Hoofdlezing door E.J. Verbruggen

15.05 uur: Forumdiscussie

15.45 uur: Pauze

16.15 uur: Workshopronde 1

17.15 uur: Diner

18.30 uur: Workshopronde 2

19.30 uur: Afsluiting workshops

De volgende workshops kunnen gekozen worden:

Workshop 1: 'Intimiteit en seksualiteit in de gehandicaptenzorg' door mw. L. Zwanepol, trainer en aandachtsfunctionaris huiselijk geweld bij zorggroep Sirjon.

Workshop 2: 'Dementie en ontremd gedrag' door mw. H. Hoogerbrug, GZ-psycholoog bij Siloah.

Workshop 3: 'Seksualiteit in de zorg: hoe dan?!' door mw. G. van Veldhuijzen - Jansen, Orthopedagoog-Generalist bij Fides hulpverlening (Basis-GGZ praktijk).

Workshop 4: 'Seksualiteit en intimiteit in de palliatieve fase' door mw. M. van Eijk, palliatief verpleegkundige bij Cedrah.

Kosten deelname

RMU-leden € 37,50

Niet-leden € 70,00

Studenten (voltijd) € 15,00

Toelichting programma

Hoofdlezing 'Integer zorgverlenen rond intimiteit'

Door Dr. E.J. Verbruggen, psychosociaal hulpverlener, mediator en pastoraal werker.

Vanuit de overtuiging dat seksualiteit een gave van God is, wordt enerzijds ruimte gegeven aan de schoonheid en waarde ervan. Anderzijds is er oog voor de complexiteit die kan ontstaan door ziekte, beperkingen of afhankelijkheid. Hoe ga je als zorgverlener om met veranderde seksuele behoeften bij cliënten? Wat doe je als een cliënt grenzen overschrijdt of seksueel getint gedrag vertoont – bijvoorbeeld door opmerkingen te maken over je uiterlijk of door porno te kijken?

Workshop 1: 'Intimiteit en seksualiteit in de gehandicaptenzorg'

Door mw. L. Zwanepol, trainer en aandachtsfunctionaris huiselijk geweld bij zorggroep Sirjon.

Intimiteit en seksualiteit in de gehandicaptenzorg. Speelt dit eigenlijk wel bij onze cliënten? Hoe ga je daar integer mee om?

Mogen cliënten zelf keuzes maken als het gaat om dit onderwerp? En met welk doel gaan we hierover nadenken?

Workshop 2: 'Dementie en ontremd gedrag'

Door mw. H. Hoogerbrug, GZ-psycholoog bij Siloah.

Schade in de hersenen heeft grote invloed op het dagelijks functioneren; óók op het seksuele gedrag. Seksueel ontremd gedrag is veelvoorkomend bij mensen met dementie, niet-aangeboren hersenletsel, of na CVA. Wat doet dit met jou als zorgverlener? Hoe ga je hier op een goede, integere manier mee om? Kun je seksueel ontremd gedrag voorkomen of beïnvloeden? En hoe zorg je goed voor jezelf als je hiermee te maken krijgt?

Workshop 3: 'Seksualiteit in de zorg: hoe dan?!'

door mw. G. van Veldhuijzen - Jansen, Orthopedagoog-Generalist bij Fides hulpverlening (Basis-GGZ praktijk) in Barneveld.

Seksualiteit in de zorg: hoe dan?! Wat geef jij van jezelf bloot? Zijn seksualiteit en intimiteit alleen van jezelf? En welke handvatten laat de Bijbel zien?

Tijdens de workshop gaan we met elkaar in gesprek over hoe je seksualiteit bespreekbaar maakt in de zorg. En hoe reageer je professioneel als zorgverlener als de zorgvrager te dichtbij komt? Er worden handvatten gegeven hoe je enerzijds je grenzen kunt aangeven en anderzijds hoe je afwijzing van de zorgvrager kunt voorkomen.

Workshop 4: 'Seksualiteit en intimiteit in de palliatieve fase'

door mw. M. van Eijk, palliatief verpleegkundige bij Cedrah.

In de palliatieve zorg is er veel aandacht voor ziekten, lichamelijke klachten en pijnbestrijding, maar ook thema's als intimiteit en seksualiteit blijven tot het einde van het leven van betekenis. Toch worden deze onderwerpen vaak niet (h)erkend of besproken. Hoe herken je een behoefte aan nabijheid, troost of verbondenheid? Wat doe je als iemand het gemis aan lichamelijk contact benoemt? Hoe kun je hier als zorgverlener op een respectvolle en professionele manier ruimte voor bieden?

Aanvullende informatie voor accreditatie-aanvraag

Hoofdlezing ‘Integer zorgverlenen rond intimiteit’

Vanuit de overtuiging dat seksualiteit een gave van God is, wordt enerzijds ruimte gegeven aan de schoonheid en waarde ervan. Anderzijds is er oog voor de complexiteit die kan ontstaan door ziekte, beperkingen of afhankelijkheid. Hoe ga je als zorgverlener om met veranderde seksuele behoeften bij cliënten? Wat doe je als een cliënt grenzen overschrijdt of seksueel getint gedrag vertoont – bijvoorbeeld door opmerkingen te maken over je uiterlijk of door porno te kijken?

De lezing biedt inzicht in hoe zorgverleners professioneel, eerlijk en met behoud van christelijke waarden kunnen handelen in situaties waarin seksualiteit een rol speelt. Er is aandacht voor zowel ethiek als praktijk: van het durven vragen naar behoeften tot het begrenzen van gedrag. Het doel is om zorgverleners toe te rusten tot integere, liefdevolle en heldere omgang met dit kwetsbare onderwerp.

De deelnemer ontvangt:

- Inzicht in de betekenis van seksualiteit en intimiteit vanuit Bijbels perspectief, ook binnen de context van ziekte of beperking.
- Handvaten om signalen en behoeften rondom seksualiteit bespreekbaar te maken in een zorgrelatie.
- Inzicht in het herkennen van grensoverschrijdend seksueel gedrag in de zorgrelatie en weet daar professioneel en met behoud van eigen waarden op te reageren.
- Toerusting om seksualiteit in de zorg niet uit de weg te gaan, maar met respect en liefde tegemoet te treden.
- Bewustwording van de balans tussen nabijheid en professionele distantie in zorgsituaties die kwetsbaar of intiem zijn.

Spreker:

Dhr. E.J. Verbruggen, psychosociaal hulpverlener en mediator bij Stichting De Vluchtheuvel en pastoraal werker bij de Gereformeerde Gemeente in Dordrecht.

Literatuur:

1. Praktijkervaringen en casuïstiek uit de zorg
2. Bijbelse uitgangspunten over seksualiteit en respectvolle omgang met de naaste
3. Van den Brink, G. & Van der Kooi, C. (2012). Christelijke dogmatiek: Een inleiding. Zoetermeer: Boekencentrum. [Hoofdstuk over het mensbeeld en seksualiteit]
4. De Graaf, H. et al. (2017). Seksuele gezondheid in Nederland 2017. Rutgers/Soa Aids Nederland. [Hoofdstukken over seksualiteit in kwetsbare zorgsituaties]
5. Gods goede orde – dr. M. Klaassen. De Banier, 2024.

Workshop 1: 'Intimiteit en seksualiteit in de gehandicaptenzorg'

Intimiteit en seksualiteit in de gehandicaptenzorg. Speelt dit eigenlijk wel bij onze cliënten? Hoe ga je daar integer mee om? Mogen cliënten zelf keuzes maken als het gaat om dit onderwerp? En met welk doel gaan we hierover nadenken?

In deze workshop bespreken we met elkaar de 4 rode draden, die belangrijk zijn om goed aan te kunnen sluiten in de behoeften en hulpvraag van onze cliënten.

1. Zelfbeeld & zelfrespect
2. Goed omgaan met jezelf & de ander
3. Weerbaarheid
4. Relaties & netwerk

Inhoud workshop

1. Korte introductie van de doelgroepen in de gehandicaptenzorg en de methode "Wonderlijk gemaakt speciaal".
2. Vervolgens kunnen we met elkaar casuïstiek bespreken waarin we onderzoeken op welke rode draad je als hulpverlener kunt aansluiten om situaties integer te begeleiden, de veiligheid van cliënt en netwerk in het oog te houden en ook eigen grenzen en waarden te respecteren.

De deelnemer:

- Ontvangt kennis over de doelen van seksuele vorming in de gehandicaptenzorg
- Maakt kennis met de methode "Wonderlijk gemaakt speciaal"
- Kan casuïstiek inbrengen en deze met elkaar bespreken

Workshopleider

Liesbeth Zwanepol, Trainer en Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld bij Sirjon/Siloah

Bronnen

1. www.wonderlijkgemaakt.nl
2. Wegwijzer omgaan met seksualiteit- In opdracht van de Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Auteur: Dr. Dilana Schaafsma www.kennispleingehandicaptensector.nl/tips-tools/tools/omgaan-met-seksualiteit-bij-mensen-met-een-vb
3. Vertaling van de SEO-r: Hoe kan het in de praktijk?
www.fortior.info/downloads/90f228dd41469cffc93cb855e181a59ad791

Workshop 2: 'Dementie en ontremd gedrag'

Schade in de hersenen heeft grote invloed op het dagelijks functioneren; óók op het seksuele gedrag. Seksueel ontremd gedrag is veelvoorkomend bij mensen met dementie, niet-aangeboren hersenletsel, of na CVA. Wat doet dit met jou als zorgverlener? Hoe ga je hier op een goede, integere manier mee om? Kun je seksueel ontremd gedrag voorkomen of beïnvloeden? En hoe zorg je goed voor jezelf als je hiermee te maken krijgt?

Inhoud workshop

In deze workshop gaan deelnemers aan de hand van stellingen als groep in gesprek. Hierbij is ruimte om kennis op te doen over oorzaken en beïnvloedende factoren van seksueel ontremd gedrag. Maar ook de rol en de beleving van de zorgverlener rond seksueel ontremd gedrag zullen een grote rol spelen. Vanwege de emotionele impact die dit gedrag kan hebben, is het waardevol om hier als zorgverleners samen bij stil te kunnen staan en ervaringen uit te wisselen.

De deelnemer:

- Ontvangt kennis over seksueel ontremd gedrag en factoren die hierop van invloed zijn;
- Krijgt handvatten voor het omgaan met seksueel ontremd gedrag in de dagelijkse praktijk;
- Wordt zich bewust van de eigen attitude en beleving ten opzichte van seksueel ontremd gedrag, en weet wat nodig is om hier als professional gezond mee om te kunnen gaan.

Workshopleider

Hanna Hoogerbrug, GZ-psycholoog in de verpleeghuiszorg (BIG-nummer 39934859825)

Bronnen

1. Critical Appraised Topic: [Behandeling: seksueel ontremd gedrag bij mensen met dementie](#). Evelien Dijkema en Martin Smalbrugge. Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde 2015.
2. Richtlijn Federatie Medisch Specialisten – Neuropsychiatrische gevolgen na NAH bij volwassenen ([https://richtlijnen database.nl/richtlijn/neuropsychiatrische gevolgen na nah bij volwassenen/seksueel ontremd gedrag na nah.html](https://richtlijnen database.nl/richtlijn/neuropsychiatrische_gevolgen_na_nah_bij_volwassenen/seksueel_ontremd_gedrag_na_nah.html))
3. Geelen, R. (2015). Dementiezorg in de praktijk, deel 1: Van Achterdocht tot Zwerfgedrag. Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.

Workshop 3: 'Seksualiteit in de zorg: hoe dan?!'

Seksualiteit in de zorg: hoe dan?! Wat geef jij van jezelf bloot? Zijn seksualiteit en intimiteit alleen van jezelf? En welke handvatten laat de Bijbel zien?

De deelnemer:

- Gaat in gesprek over hoe je seksualiteit bespreekbaar maakt in de zorg.
- Leert hoe je professioneel reageert als zorgverlener wanneer de zorgvrager te dichtbij komt.
- Ontvangt handvatten hoe je grenzen aan kunt geven zonder dat de zorgvrager zich afgewezen voelt.

Workshopleider:

Gerdien van Veldhuijzen - Jansen, Orthopedagoog-Generalist bij Fides hulpverlening (Basis-GGZ praktijk) in Barneveld.

Bronnen:

1. Bijbel. (2010). Herziene Statenvertaling. Royal Jongbloed.
2. Brons-van der Wekken, S. (z.j.). Blozen mag. De Banier.

Workshop 4: 'Seksualiteit en intimiteit in de palliatieve fase'

In de palliatieve zorg is er veel aandacht voor ziekten, lichamelijke klachten en pijnbestrijding, maar ook thema's als intimiteit en seksualiteit blijven tot het einde van het leven van betekenis. Toch worden deze onderwerpen vaak niet (h)erkend of besproken. Hoe herken je een behoefte aan nabijheid, troost of verbondenheid? Wat doe je als iemand het gemis aan lichamelijk contact benoemt? Hoe kun je hier als zorgverlener op een respectvolle en professionele manier ruimte voor bieden?

In deze workshop staan de praktische mogelijkheden centraal om zorg te bieden die ook aandacht heeft voor deze vaak onbesproken thema's.

Inhoud workshop

In de workshop gaan we aan de slag met herkenbare situaties uit de praktijk. We verkennen samen hoe je als verpleegkundige of verzorgende betekenisvolle nabijheid kunt bieden aan mensen in de palliatieve fase. We denken met elkaar na over concrete interventies, daarbij is er aandacht voor de balans tussen professionele betrokkenheid en persoonlijke grenzen.

De deelnemer:

- Krijgt inzicht in de betekenis van intimiteit en seksualiteit in de palliatieve fase.
- Leert signalen van behoefte aan nabijheid en verbondenheid herkennen.
- Krijgt praktische handvatten om op deze behoeften in te spelen.
- Ontwikkelt ideeën voor passende interventies zoals handmassage, muziek of nabijheid.
- Reflecteert op de eigen rol en grenzen in het bieden van deze zorg

Workshopleider:

Marianne van Eijk, Palliatieve zorg verpleegkundige bij Cedrah en coördinator in Hospice Bodegraven-Reeuwijk

Bronnen:

1. Stichting Agora (2020). Seksualiteit en intimiteit in de palliatieve fase. www.agora.nl
2. Van Zuylen, L. (2014). Handreiking intimiteit en seksualiteit in de palliatieve zorg. IKNL
3. V&VN (2021). Beroepscode voor verpleegkundigen en verzorgenden

Studiedag 2025

Een knuffel in de zorg

Omgaan met intimiteit en seksualiteit in de zorg

'Naast de ander staan', als zorgmedewerker is dit je praktijk. Soms zelfs letterlijk. Intimiteit en seksualiteit zijn dan thema's. Hoe ga je daar zorgvuldig en op een Bijbelse manier mee om?

Tijdens de Studiedag Zorg en Welzijn op D.V. 28 oktober 2025 gaan we hier dieper op in. Erik Jan Verbruggen, o.a. pastoraal werker en psychosociaal hulpverlener, neemt ons mee met een inspirerende hoofdlesing. Via verschillende interactieve workshops krijg je praktische handvatten, verdieping én (h)erkenning voor jouw werk in de zorg.

D.V. 28 oktober

14:00 - 20:00 uur

De Parel in Hardinxveld- Giessendam

Met o.a. workshops over

- 'Intimiteit en seksualiteit in de gehandicaptenzorg'
- 'Dementie en ontremd gedrag'
- 'Seksualiteit en intimiteit: Hoe reageer jij?'
- 'Seksualiteit en intimiteit in de palliatieve fase'

Samen werkt **beter**